

Turvalisem ööelu

Kas riik võiks disainida ebaseadusliku tegevusega seotud teenust?

Jah, kui see on elu ja surma küsimus. Narkootikumid on kujunenud oluliseks osaks pidutsemisest ja meelelahutusest ja nende kasutamist on väga keeruline kui mitte võimatu piirata. Kui me piirata ei saa, peame pingutama selle nimel, et vähendada kaasnevaid kahjusid.

Sellise lähtekohaga projekt, tööpealkirjaga "Turvalisem ööelu", osales 2022. aasta avaliku sektori innovatsiooniprogrammis. Tuumikusse kuulsid Tervise Arengu Instituudi (TAI), Politsei-ja Piirivalveameti ning tehnoklubi HALL esindajad, koostööd tegime paljude ürituste korraldajate ning ööklubidega. Innotiimi poolt oli projekti mentoriks Helelyn Tammsaar.

Projekti taustatööna viidi läbi hulk intervjuusid ürituste korraldajate, politseinike ning klubide ja baaride personali, samuti ööelus osalejatega. Tiim tegi osalusvaatlusi Tallinna ööelus ja väga erineva profiiliga festivalidel.

VÕTMETAIPAMISED:

- ✓ Ühiskondlikult eeldame me inimestelt enesekontrolli, samas aga joonistub intervjuudest väga selgelt välja inimeste soov ööelus teha risti vastupidist. Otsitakse võimalusi lõõgastuda, räägitakse „laadimisest“, „eemalepääsemisest“, „vabadusest“, „restardist“ jne. Kriisidel on olnud selles oma roll, mõju omavad ka kasvavad vaimse tervise probleemid. Ööelu on seega justnimelt koht, kus ennast piirata ei taheta.
- ✓ Ei saaks öelda, et inimesed üldse ei teaks, kuidas kahjusid vältida, kuid ebakaines olekus väheneb ohutunnetus ja tõuseb riskeeriv käitumine.
- ✓ Inimene, kes on kas alkoholi ja/või narkootikumidega liiale läinud, võib tunda häbi enesekontrolli kaotamise pärast. On levinud, et inimene, kellel hakkab halb, kipub teistest eemalduma ja kuhugi eralduma ning see teeb tema abivajaduse märkamise palju keerulisemaks, ka sõpradele. On hirmutav mõelda, kui paljudes kohtades on tavapärane visata ebaadekvaatses seisundis inimesed lihtsalt tänavale.
- ✓ On suureks probleemiks, et inimesed ei otsi ise abi. Narkootikumide puhul on selle taga hirm – kuna tegu on illegaalse ainega ning narkootikumide omamine ja tarvitamine on Eestis karistatavad, ongi keeruline dilemma: kelle poole pöörduda? Mida talle öelda? Aga mis siis, kui mul tulevad pahandused?

Kokkuvõtlikult ilmneb paradoksaalne olukord: inimesed ei karda tarvitada ohtlikke ja ebapuhtaid aineid, küll aga kardavad nad abi paluda ja abi kutsuda.

LAHENDUS: ÖÖHALDJAD

Ööelus on mitmeid rolle ja ametikohti (nt *face-control*, turvatöötajad, baaritöötjad jne), kuid neil ei ole sageli teadmisi, et ära tunda erinevate narkootiliste ainete tarvitamise tunnuseid ega oskusi reageerida. Alati ei näe nad ka enda ülesandena aidata pidutsejaid, kes on tarvitamise tagajärjel sattunud endale ja/või teistele ohtlikkusse olukorda.

Ööhaldjad on uus roll ööelus, mis seda tühimikku täidab. Nad pakuvad diskreetset tuge ning abi ööelus osalejatele ning loovad usaldusliku suhte, et inimesed tunneksid end mugavamalt neil teemadel avatult rääkimiseks ja vajadusel abi küsimiseks. Ööhaldjate tunnuseks on T-särgid tekstiga “KÕIK OK? All good?”, festivalidel on nad väljas telgiga ning palju tähelepanu tõmbava “Mendelejevi tabeliga” ehk infomaatriksiga selle kohta, millised on erinevate ainete oma vahelised koosmõjud ning millistest kombinatsioonidest tuleks kindlasti eemale hoida.

Ööhaldjad on vabatahtlikud, kes on läbinud Tervise Arengu Instituudi väljatöötatud koolitusprogrammi ning osalevad jätkukoolitustel, mida koos edasi arendatakse. 2024. aasta seisuga toimivad ööhaldjad MTÜ-na, teenust pakutakse aastaringelt Tallinnas ja Tartus ning võrgustikku kuulub u 40 koolitatud

inimest. Välja on kujunenud aastaringsed koostööpartnerid, nt klubi HALL ning Stiilipeo ürituste sari. Lisandunud on suvised festivalid, teiste hulgas I Land Sound, Solstitium, KÕU, Valga Glow, Bling ja Beach Grind. Koostööd alustati ka Tallinna linnaga.

LAHENDUS: JOOGIVEE PAKKUMINE

Projekti raames suheldi ürituste korraldajate ning suuremate kohalike omavalitsusega, et tõsta Eestis tasuta vee pakkumist nii pidudel kui festivalidel. Selle toetamiseks töötati välja käitumisspühholoogial põhinev **tööriistakast** erinevate valikutega, kuidas muuta veejoomine lihtsamaks ja atraktiivsemaks.

Ööhaldjate kontseptsioon

Ööhaldjad turvalisema ööelu loojad.pdf | 1.16 MB | pdf

Ööhaldjad - lahendussuund VESI.pdf | 3.95 MB | pdf

TUNNUSTUSED

- ✓ Ööhaldjad valiti ERGO kindlustuse ja Postimehe poolt läbi viidud rahvahääletusel 2023. aasta **mõjukaimaks ennetusteoks**.
- ✓ Eesti tudengiauhinnad 2024 – **Aasta Ühiskonnategu**.

ÖÖHALDJATEST MEEDIAS

Kes on ööhaldjad ja kuidas nad kirevas ööelus inimesi päästavad? | Kanal2, Õhtu

Pidudel narko- ja alkoholijoobes inimesi abistav ööhaldjas Marit: levib ohtlik väärarusaam, et MDMA-st pole võimalik üledoosi saada | Õhtuleht

Ööhaldjad turvalise ööelu jaoks | ERR

Noore mehe narkosurm Beach Grindil vapustas sel suvel kogu Eestit | TV3, Laser

Kas sul on kõik hästi? Ööhaldjad hakkasid suvel festivalihaldjateks, et hoida ära naokksurmasid | EPL

Ööhaldjad - turvalisema ööelu kindlustajad | teeviit.ee

Projekti toimumisaeg: 2022

Projekti viidi ellu innovatsiooniprogrammi raames

Uuendatud 09.09.2025